

הרצאות מטעם מכון תל אביב לפסיכואנליזה בת-זמננו

במוזיאון הרצליה לאמנות | מאי-יוני 2021

מכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו יקיים שתי הרצאות במסגרת התערוכה "החלום השלישי" המוצגת בימים אלה במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית.

המפגשים, שייערכו בזום ויהיו פתוחים לקהל הרחב, כוללים הרצאה של אחת מחברות המכון שתדבר על מושג, רעיון או תהליך פסיכואנליטי העולה מהעבודה של אחת מהאמניות; שיחה עם האמנית ושיחה עם הקהל.

המרצות, חברות המכון, שנבחרו להשתתף בהרצאות, ערכו מפגשים מקדימים עם האמנית שבחרה כל אחת מהן, שוחחו על רעיונות וגיבשו יחד נושאים לשיחה בפני הקהל.

לפרויקט שותפה הוועדה המדעית של מכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו. מנחה את המפגשים: ד"ר איה לוריא, מנהלת המוזיאון והאוצרת הראשית שלו.

ההרצאות יתקיימו ביום ראשון, 23 במאי 2021, וביום שני 14 ביוני 2021 | יחלו בשעה 20:30 ויימשכו כשעה וחצי.

השתתפות: 50 שקלים למפגש, כולל כניסה למוזיאון עד יום נעילת התערוכה ב-19 ביוני 2021 | רכישת כרטיסים ורישום לזום באתר המוזיאון: www.herzliyamuseum.co.il | המוזיאון ברחוב הבנים 4 בהרצליה.

תכני ההרצאות בעמודים הבאים

צילומים: לנה גומון

דינה שנהב | מנהרה | אוצרת: איה לוריא

איריס אלירז | מנהרות הנפש: להיות עד - חציבה רכה בחומרים קשים

יום ראשון, 23 במאי 2021, 20:30

עבודותיה של דינה שנהב נעות בין ההיבטים האישיים של החוויה הטראומטית לבין ההיבטים החברתיים – פוליטיים שלה. דינה חוקרת בעבודותיה את חווית המלחמה, הפחד, הכאב והאשמה המתעוררים בנקודות המפגש הבלתי נמנעת שבין חיילים ישראלים לבין אזרחים פלשתינאים.

בעבודה "מנהרה" דינה מכניסה אותנו ללב ליבו של החומר הרך, למעמקי מנהרה, שם מתגלים, כלי עבודה, סימני חציבה, צלקות ועקבות. ההליכה במנהרה מכניסה את הצופים אל תוככי האפלה, המדהדת גם את סיפור ההישרדות של אביה במלחמת העולם השנייה וגם אפשרות של מנהרות אקטואליות, מעוררות אימה, של חדירה מדרום ומצפון.

האם זוהי גם חקירתה של דינה את תוככי נפשה? מתכנסת אל מנהרה פרטית שלה?

בהרצאה אדבר על אפלת המנהרה אליה מתכנסים חיילים החוזרים מאזורי לחימה כאשר אינם מצליחים לאחות בחזרה את רצף חייהם שנקטע. במנהרה ניתן לראות מטאפורה למצב נפשי דואלי: מצד אחד היא משמשת למסתור, הגנה והתכנסות ומצד שני המתכנס בה עלול לשלם גם מחיר של ניתוק וחוסר מגע עם עצמו, עם הזולת ועם המציאות.

ההרצאה תעסוק במורכבותה של החוויה הטראומטית המאיימת על קיומנו הנפשי והפיזי באמצעות המונחים הפסיכואנליטיים: טראומה, דיסוציאציה, ופציעה מוסרית Moral Injury. כמו כן יובאו דוגמאות מתוך העבודה הקלינית.

בהתאם לכך אציע סוגים של נוכחות טיפולית בטיפול בטרומה: "טראומטיזם" (אורנג', 2016) והיות עד במובן של WIT(h)nessing – להיות עם המטופל במנהרה. "תפקיד הטיפול הוא לא לפעול כמו בלש, חבר מושבעים או שופט, לא לחלץ וידויים או לכפות אינטרפרטציות על החוויה של המטופל, אלא- להיות מסוגל לשאת עדות כשהמטופל חושף את האמת שלו. זוהי גם חובתנו וגם הפריבילגיה שלנו" (הרמן, 2009). תוצע אפשרות של חציבה משותפת, איטית ומתמשכת אל עבר צדה השני, החסום, של המנהרה, בתקווה שייפתח בו פתח.

איריס אלירז היא עובדת סוציאלית קלינית, מטפלת זוגית ומשפחתית, חברה במכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו; מורה ומדריכה בתוכניות לפסיכותרפיה של מכון "מגיד" ושל "האיגוד הישראלי לפסיכולוגיית העצמי וחקר הסובייקטיביות"; מטפלת ומדריכה בקליניקה פרטית ובארגון "נטל", המעניק סיוע נפשי לנפגעי טרור ומלחמה בישראל. איריס עוסקת רבות בנושא עבודה עם טראומה נפשית בכלל וטראומה של שירות צבאי ואזורי לחימה וטרור בפרט.

צילום: לנה גומון

דגנית בן אדמון | מים עד נפש | אוצרות: איה לוריא, לילך עובדיה

ליאת לוי וכטנברג | הגיעו מים עד נפש – כשמציאות העבר מחלחלת אל תוך הבית הפנימי

יום שני, 14 ביוני 2021, 20:30

דגנית בן אדמון יוצרת מיצב פיסולי של פיגומים, מיצב שמאזכר ומנציח את אסון רעידת האדמה באגאדיר שבמרוקו שהתרחש ב-1960, שם נספתה משפחתה של סבתה, מסעודה ממין (ז"ל). המיצב מנכיח את האיום המתמיד ברעידת אדמה ופוגש את תוכניות תמ"א 38 הממלאות את הארץ ואת השכונה בה מתגוררת דגנית עצמה.

ההרצאה תתייחס למשאלות, לפנטזיות ולפחדים המתבטאים בייצוגים ובמטאפורות: במעבר בין סיוט לחלום, בחיבור שבין הקונקרטי (קונקרטי=בטון באנגלית) לבין הסימבולי, בין הלא מודע האישי ללא מודע החברתי, בין התפרקות לבין חיבור ובתנועה ביניהם. אתייחס למושג הפסיכולוגי העברה בינדורית ולמשמעות העדות עבור אלו שנאלמו ונעלמו מתחת להריסות.

ההרצאה תתאר את המשמעות המורכבת של יחסינו עם שני יסודות: האדמה והמים, את הכוחות המחייאים והממיתים שבהם, את אופיים המשתנה ברמה הפרקטית וברמה הסימבולית.

האדמה כיסוד שעליו אנחנו עומדים, עליה עומד הבית שבתוכו אנו חוסים, כמקור המבטיח הישרדות וקיום, "ארץ זבת חלב ודבש", "נתנה הארץ את פריה", האדמה כמקום אליו אנחנו נאספים בסוף החיים ובו זמנית כישות היכולה לרעוד או לפעור את פיה ולבלוע את החיים. בחלק זה עוסקת יצירתה של דגנית במפגש המאיים והמאין עם כוחותיה ההרסניים והממיתים של האדמה. נתייחס לאדמה כמטאפורה לאם מזינה, מחבקת, מספקת צרכים רגשיים של ביטחון,

אמון ושייכות, כייצוג רב דורי של חושניות, פוריות, הכלה וגשמיות ובו זמנית כאם מרעיבה או מתסכלת.

יסוד נוסף הוא ה"מים" כמקור לשפע, טוהר, ניקיון, זרימה וחיים, "המים מרככים את האיש...המים שאנו שותים והמים שאנו בוכים" (יהודה עמיחי) ובו בזמן כמקור להרס וחורבן בבליעה של החיים דרך הצפה, שטפון וטביעה. אסונות טבע הפוקדים את העולם כרעידת אדמה, התפרצות הר געש וצונאמי גורמים לנזקים אדירים בגוף ובנפש לדורי דורות, נזקים הקשורים לאובדן שייכות, היסטוריה, בטחון קיומי ועוד.

המושגים "פיגומים" ו"בית" יידונו מנקודת מבט פסיכואנליטית בהקשר ליחסינו עם היסודות הנ"ל וכאנלוגיה לחיזוק קורות הבית הפנימי – הנפשי, בתוך המבנה של המסגרת הטיפולית.

ליאת לוי וכטנברג היא פסיכותרפיסטית, מטפלת זוגית, חברה במכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו; מדריכה מטעם האגודה לפסיכותרפיה פסיכואנליטית; מטפלת ומדריכה בקליניקה פרטית ובארגון עמך, המרכז הישראלי לתמיכה נפשית וחברתית בניצולי השואה והדור השני.